

L'economia de béns simbòlics en la transformació capitalista de la societat

(El cas de Pere i Josep Segarra, propietaris d'Ivars d'Urgell)

Joaquim Capdevila i Capdevila

A manera de justificació

La raó fonamental que ens ha menat a fer aquest estudi és la sorprenent hibridació de materials simbòlics que es troba en les vides, a cavall dels segles XIX i XX, dels propietaris d'Ivars d'Urgell, Pere Segarra, particularment, i Josep Segarra. Efectivament, veiem, sincronitzats en la seva acció, símbols netament de l'antic règim i símbols moderníssims. Símbols que els realcen, que els institueixen, directament, i d'altres —els que deriven dels mecanismes de reproducció social de l'estat liberal— que ho fan de manera indirecta. Alhora que practiquen el ritual del «pa de caritat» per als pobres del poble i passavolants, d'altra banda subscriuen pòlisses d'assegurança de béns immobles, participen directament en les successives fases d'irrigació del terme d'Ivars, o introdueixen adobs i insecticides en la cultura agrària local. Alcaldes i membres de diferents comissions municipals, cedeixen solemnement al poble les suposades relíquies —que ells posseeixen— del seu patró Sant Andreu. En qualsevol cas, la característica bàsica d'una manipulació simbòlica com aquesta seria que, tant si es tracta de símbols antics com moderns, tant si són d'aplicació directa com indirecta, són els propietaris com els Segarra els qui, en el context local, detenen un monopoli ostentós dels actius simbòlics.

1. L'economia de béns simbòlics en la transformació capitalista de la societat

En la manipulació de béns i mecanismes que confereixen poder simbòlic, la característica essencial en els estadis de transformació capitalista de la societat i especialment de la rural— perquè s'hi fa més evident— és la forta concentració, en

el context de la comunitat local, de capital simbòlic¹ en els hisendats o, dient-ho a la inversa, la forta anul·lació simbòlica de les classes subalternes en el marc d'aquesta comunitat. A través, fonamentalment, de l'autopresentació pública dels propietaris, de l'impacte que produeix, a través de l'especulació amb la imatge-símbol (amb l'escena social) que simbolitza la comunitat local alhora que la jerarquia de poder en aquesta comunitat, o amb l'escena que simplement pretén donar relleu a la supremacia d'un rang.²

Es tracta, en la majoria dels casos, d'obres i de ritus amb caràcter públic que institueixen la posició dels propietaris en l'entorn local,³ manifestant una sèrie de disposicions⁴ per distingir-se que aquests hisendats tenen inscrites en la seva posició social; una posició que, a l'època, defineix bàsicament un volum molt desigual de

1. Així defineix Pierre Bourdieu la noció de capital simbòlic: «Le capital symbolique, c'est n'importe quelle propriété (n'importe quelle espèce de capital, physique, économique, culturel, social) lorsqu'elle est perçue par des agents sociaux dont les catégories de perception sont telles qu'ils sont en mesure de la connaître (de l'apercevoir) et de la reconnaître, de lui accorder valeur ... Plus précisément, c'est la forme que prend toute espèce de capital lorsqu'elle est perçue à travers des catégories de perception qui sont le produit de l'incorporation des divisions ou des oppositions inscrites dans la structure de distribution de cette espèce de capital.» Vegeu Pierre BOURDIEU. «Esperits d'etat. Gènese et structure du champ bureaucratique». *Actes de recherche en sciences sociales*, n. 96-97. [París, març 1993], p. 55. També *Per una sociologia reflexiva*. A cura de Salvador Cardús. Barcelona, 1994, p. 90-118.

2. Per veure l'eficàcia del símbol social en forma d'autopresentació pública, d'imatge pública, especialment en els estadis socials d'escassa diferenciació com a forma de dominació oligàrquica, vegeu Harri PROSS. *La violencia de los simbolos sociales*. Barcelona, 1983, p. 40, 48-49. O també *La estructura simbólica del poder*. Barcelona, 1981, p. 54-55. Així mateix, és recomanable en aquest aspecte Louis MARIN. *Des pouvoirs de l'image. Gloses*. París, 1993, p. 18 i s.

3. «...Ainsi, l'acte d'institution est un acte de communication mais d'une espèce particulière: il signifie à quelqu'un son identité, mais au sens à la fois où il la lui exprime et la lui impose en l'exprimant à la face de tous («kategorèsthai», c'est, a l'origine, accuser publiquement) et en lui notifiant ainsi avec autorité ce qu'il a à être ... C'est par l'intermédiaire de l'effect d'assignation statutaire («noblesse oblige») que le rituel d'institution produit ses effects les plus "réels": celui qui est institué se sent sommé d'être conforme à sa définition, à la hauteur de sa fonction.» Vegeu Pierre BOURDIEU. «Les rites d'institution comme actes de légitimation». *Actes de recherche en sciences sociales*, n. 43. [París, juny 1982], p. 60.

4. En Bourdieu disposició va lligat a posició. La «disposició» fóra un esquema de percepció, d'avaluació i d'acció en un camp concret (de les relacions socials, de l'economia, de la religió, de la literatura, etc.) que vindria determinat per la posició que s'ocupa en aquest camp (definida pel volum i l'estructura de capitals —econòmic, cultural, social o simbòlic— que hom hi té en relació amb els altres) i per la trajectòria anterior en ell. El conjunt de disposicions d'una persona forma el que Bourdieu en diu l'*habitus*. Es tracta d'una concepció de l'acció humana que dista tant dels plantejaments economicistes com dels mecanicistes. Vegeu Pierre BOURDIEU, *Per una sociologia reflexiva...*, p. 97-118.

capitals econòmic i simbòlic respecte al conjunt de la població. Tanmateix, el fet que l'autopresentació pública del propietari a través de l'obra d'institució, i del ritus d'institució, siguin les pràctiques de distinció més comunes d'aquest període, no treu que el funcionament de l'estat liberal, i concretament la seva reproducció social, reporti uns mecanismes nous de capitalització simbòlica dels hisendats al marge de la força aclaparadora de la imatge-símbol lligada a les obres i als ritus que els institueixen públicament.

Durant aquest període, que coincideix bàsicament amb la primera gran transformació capitalista del món rural, en el vestiment simbòlic dels propietaris conflueixen velles disposicions que podríem dir-ne antic règim, disposicions velles de les quals es modernitza el sentit, i principis de distinció netament moderns. Però, val a dir que al mateix temps que els propietaris es distingeixen a través de les diverses disposicions simbolitzadores inscrites en la seva posició, tenim que, en les classes subalternes, hi ha inscrites unes disposicions materials, cap a l'abundància, que, en una societat encara molt poc diferenciada com aquella, fan mal frontalment a aquells principis de distinció dels propietaris, com l'ordenació social que aquests estremen. Ens referim, d'una banda, a les velles estructures antropològiques de la cultura camperola que persisteixen («parlaments», enramades, esquetllots, rondes, etc., que fa el jovent; «riotades» i exabruptes camperols...) i, de l'altra a l'enlluernament que produeixen alguns dels nous jocs i espectacles i els nous corrents polítics, perquè possiblement la gent del camp retroben el materialisme i el radicalisme genuïnament pagesos en aquells plantejaments artístics i polítics, amb uns resultats a vegades fecunds, impetuosos i arravatadors.

1. 1. *Els principis de distinció antic règim*

Les obres i els ritus públics que funcionen com a actes de legitimació d'un *status*, que l'institueixen, que el *con-sagren* un i altre cop, serien les fórmules essencials de les disposicions antic règim de capitalització simbòlica que perviuen en aquesta etapa, les quals conjuguen alhora la força de la imatge pública que presenta prou marcadament la distintivitat de qui és qui,⁵ amb una forta redundància temporal i espacial d'aquestes autopresentacions públiques en la vida social dels pobles.⁶

5. Aquests ritus d'institució i aquestes obres d'institució s'ajusten a bastament als criteris d'eficàcia comunicativa dels símbols socials que apunta YUEN REN CHAO. *Langage et systèmes symboliques*. París, 1983, s. 222-239.

6. «Dans les sociétés peu différenciées, c'est a travers de l'organisation spatiale et temporelle de la vie sociale et, plus spécialement, a travers les rites d'institution établissant les différences définitives

Sens dubte que la preeminència en la vida religiosa de la comunitat representa el més important dels principis de distinció antic règim inscrits en la posició dels propietaris. Que es fa palpable en pràctiques com la possessió de relíquies o d'imatges, que en alguns casos són vots locals, la cessió pública i solemne d'aquests béns a la multitud del poble que els va a cercar en processó, la tinença de capelles, altars o oratoris (a casa, o a l'església), les prerrogatives d'algun d'aquests marcs en el culte de tot el poble, els cabalers eclesiàstics que té la casa, els ofertoris, els beneficis i les fundacions (censals), les deixes, les misses i les múltiples formes de «pia almoïna» (i de «pa beneït», que n'és la manera més característica).

En la posició dels propietaris, en aquesta època, hi ha inscrits altres principis de distinció que també es podrien considerar antic règim, com són l'aplom de l'arquitectura rústica (de la casa i dels complements immobles de l'explotació pagesa), la primacia en força de treball (fonamentalment en força de tir, i en mossos i jornalers en conjuntures alcistes), l'avantatge en l'economia domèstica (en el nombre de porcs que engraixa i mata la casa, el nombre de criades...) i la mateixa primacia en la terra.

1.2. Disposicions modernes a distingir-se

Amb tot, entrats en aquest període, els hisendats comencen a adquirir unes disposicions modernes de capitalització simbòlica que, molt a poc a poc, van tapant i substituint les velles disposicions a despit de la forta habituació que les fa sorprenentment persistents. Es tracta d'uns principis de distinció molt diversos.

1.2.1. *Disposició a la publicitat recatolicitzadora.* Així, per començar, podríem citar la disposició a la propaganda recatolicitzadora.⁷ Que se serveix d'una prolíxa gamma de subproductes artístics de caràcter religiós (plaques, estampes, gravats, fornícules, inscripcions, gojos...) la qual conforma, en bona mesura, a partir de la segona meitat del segle XIX, el subcamp de la producció cultural de caràcter industrial, que reïx amb la societat urbana, de masses. De manera que és comú que molts

---

entre ceux qui ont subi le rite et ceux qui ne l'ont pas subi que s'instituent dans les esprits ou dans les corps les principes de vision et de division communs.» (*Ibidem*, p. 59). També pot veure's Joaquim CAPDEVILA. «Els universos simbòlics o el coneixement "ingenu" de la realitat social». *Escola Catalana*, n. 296: *Signes i símbols* [Barcelona, gener 1993], p. 6-7.

7. Per veure la forta implantació que té, per exemple, el moviment neocatòlic a les Terres de Ponent, vegeu l'estudi de I. Luís F. TOLEDANO, «Entre el sermó i el trabuc». Dins *Carlins i integristes a Lleida*. Lleida, 1994, p. 97-125, on es manifesta la forta territorialització que hi tenen les organitzacions neocatòliques.

propietaris exhibeixin públicament, en portes, façanes o marjades dels camps, plaques, làpides, inscripcions, fornícules o teixits, que emblematicen els motius de les grans devocions neocatòliques. A vegades, aquests distintius esparsos pels pobles són la donació d'algun propietari en ocasió d'una campanya pietosa. També és freqüent que hisendats patrocinin romiatges locals, excursions pietoses i associacions religioses. Que fomentin, així mateix, ermites, oratoris, creus de terme, centres d'esbarjo catòlics i escoles parroquials. O que acomboïn, en sengles visites, predicadors i personalitats eclesiàstiques. I podríem citar també en aquest sentit l'adquisició que fan, sobretot pel valor emblemàtic que tenen, de manuals cèlebres de la pietat popular neocatòlica (A. M. Claret, Kempis...).

1.2.2. *Disposició a participar en el govern municipal.* Per un altre costat, als propietaris també els reporta un important benefici simbòlic l'encaix amb l'administració de l'Estat liberal: així, l'Estat, que a partir d'aleshores esdevé la gran maquinària expenedora de legitimitats i prestigi en forma de nomenaments, títols, certificacions, classificacions, etc., sanciona, als ulls de la comunitat, la posició social dels propietaris, que nomena per als càrrecs municipals;⁸ unes designacions que, al marge del fet mateix del nomenament, comporten un prolix ritual i unes actuacions que institueixen múltiples, en el temps i l'espai locals, l'autoritat municipal, destacant la funció que adquireixen els càrrecs municipals —com si de tots uns mags es tractés amb la seva aurèola— d'interèrets de l'Estat, de la política i de la modernitat en general.⁹ Així mateix, les noves categories socioeconòmiques que sorgeixen dels cànon que es paguen dels nous impostos, que sancionen els propietaris com a «majors contribuents», avalen per raó d'aquesta classificació l'accés dels hisendats als càrrecs municipals, i, especialment, a les comissions municipals.

1.2.3. *Els mecanismes de reproducció social de l'Estat liberal.* D'altra banda, l'Estat liberal consagra indirectament la posició dels hisendats a través dels seus mecanismes de reproducció social: ens referim, fonamentalment, a l'escola, a les noves festes cíviqes també dites «burgeses» o «modernes» (fires; festes locals de caràcter firal; les festes escolars, que son pròdigues en demostracions gimnàstiques i retòriques; les festes de l'arbre; el mateix futbol; les festes del *Bon Mot*, que són destinades

8. El procés de constitució de l'Estat alhora que va monopolitzant el capital jurídic, de legitimaació —una subespècie de capital simbòlic—, l'estudia Pierre Bourdieu a l'obra citada «Esprits d'estat...», p. 55-63.

9. Per veure com comença a gestar-se la funció inscrita en notables interèrets de l'Estat en l'esfera local, vegeu Giovanni LEVI. *La herència immaterial*. Madrid, 1992.

a «civilitzar» el llenguatge; les Festes de la Vellesa, per a enaltir l'esforç dels ancestres; o, així mateix, els lluïts fastos que fa el sometent a diferents nivells), als espectacles de masses centrats en els ídols del consum (particularment en relació amb les noves màquines i als seus conductors) i, també, als anomenats diaris «burgesos» que, tot i tenir diferents orientacions (republicana, liberal, conservadora, catalanista, etc.) actuen en bona mesura com a amplificadors de les anteriors manifestacions. També és cert que aquí podríem adduir-hi les cambres de comerç, les caixes catòliques de crèdit, els sindicats catòlics agrícoles i les germandats. Es tracta en tot cas, i especialment pel que fa a l'escola, a les noves festes, i als diaris burgesos, d'uns mitjans que, a partir fonamentalment, d'un nou aparell semiològic,¹⁰ d'un nou llenguatge legítim,¹¹ i d'uns nous mites,¹² funden universalment¹³ unes disposicions de respecte a la propietat, a l'estat-nació (que es gesta aleshores) i a les seves instàncies com el municipi, com també una disciplinació del cos¹⁴, una subjecció moral del cos amb caràcter total, que va des de l'*hexis* corporal, (gestos, prosòdia...) als costums socials (el que a l'època s'anomena «civisme»). Nogensmenys, contribueix a la galvanització simbòlica del nou estat i dels seus representants en tots els ordres, l'efecte percebut que produeix —més en un medi com els pobles que guarden encara un caràcter microcòsmic— el caràcter general, universal, de la nova administració.

1.2.4. *El patronatge i el nom de la casa.* Encara haurem d'esmentar una pràctica essencialment econòmica, el patronatge, i la «idea», la representació, que la gent es fa d'una casa associada al seu nom, o millor, al seu renom, com a actius simbòlics

10. Vegeu «Esprits d'etat...», p. 54.

11. Aborden centralment el fenomen del llenguatge legítim, i la seva força locutòria, estudis com Michael DE FORNEL. «Legitimité et actes de langage». *Actes de la recherche en sciences sociales* n. 96-97 [París 1993], p. 32-38; Pierre BOURDIEU. «Le langage autorisé». *Actes de la recherche en sciences sociales* n. 5-6. p. 12-18; Pierre BOURDIEU. «Le conturier et sa griffe, contribution a une théorie de la magie» dins *Actes de la recherche en sciences sociales* n. 1. (París, gener 1975), ps. 7-36; Pierre BOURDIEU. *Per una sociologia reflexiva...*, p. 125 i s.; i per veure com s'institucionalitza el mateix legítim, com es monumentalitza, és interessant Jean-Jacques COURTINE. «Le bisku de la mémoire: quelques perspectives de travail historique dans les sciences du langage». *Langages: Mémoire, histoire, langage*, n. 114. [París, juny de 1994], p. 9-10.

12. L'alternació històrica, la refabricació de la història, i la subsegüent mitologia, té unes brillants teoritzacions en Peter BERGER i Tomas LUCKMANN. *La construcció social de la realitat*. Barcelona, 1986, p. 217-223 i s., a cura de Joan Estruch; i en E. HOBBSAWM; T. RANGER (ed.). *L'invent de la tradició*. Vic, 1988.

13. Vegeu «Esprits d'etat...», p. 55-63.

14. És molt il·lustratiu respecte aquesta disposició Philippe ARIES i Georges DUBY, *Histoire de la vie privée*. Vol IV. París, 1987, p. 565-614.

dels propietaris, que bé que no són estrictament moderns, mantenen la vigència com a tals fins ben entrat aquest segle.

El patronatge, que es fonamenta encara en la cultura antic règim de la caritat i sobretot del treball-caritat, i entorn de la usura, i que emblemàtica l'Església com a solució al problema social, persisteix per pal·liar els forts desequilibris que reporta el migrat grau de transformació capitalista de la societat¹⁵ —amb un mercat del diner i un consum encara poc desenvolupats—, tota vegada que aquesta pràctica procura uns marcats ascendants paternals en els propietaris així com, subsidiàriament, en els religiosos de la comunitat, especialment el rector.

El capital simbòlic associat al nom de la casa, que opera a manera de síntesi de tots els factors que contribueixen al capital simbòlic de la casa, és un capital que hom percep en el decurs dels anys amb una densitat creixent. En relació amb les cases notables, va aprehent-lo així que participa del ritual comunitari que tantes vegades funciona com a ritus d'institució, de consagració, d'aquestes cases hisendades i especialment de l'hereu; escoltant el que en «diuen», d'aquestes cases, les persones significatives (l'estereotip fixat a la casa, les grandeses de la casa...) i veient com actuen aquests «significatius», i ell mateix, en relació amb els membres de les cases propietàries.¹⁶

1.2.5. Uns nous models en les relacions de producció. Una altra disposició important en el relleu simbòlic dels propietaris és l'assumpció que fan d'uns models nous en les relacions de producció i de transformació. Gestió directa de la terra, com a les zones arbustives de Les Garrigues i de La Segarra baixa (Urgell). Solucions intermèdies entre el comandament directe i la cessió en parceria (mitgeria) o masoveria, com a la plana regada d'Urgell i en aquelles zones esmentades en conjuntures crítiques. Subarrendament de terra de propietaris absentistes per propietaris locals, molt comú a la Segarra calafina. I, particularment, arreu una major implicació dels

15. Vegeu, per exemple, L. LI. CAUSI. «Antropologia e ideologia: note sul «patronage» nelle società mediterranee». *Rassegna italiana di sociologia*, n. 1 [Roma 1976], p. 119-131.

16. Vegeu Pierre BOURDIEU. «La famille comme catégorie réalisée». *Actes de la recherche en sciences sociales* n. 93 [Paris, 1993], ps. 32-35. Més específicament C. KLAPISCH-ZUBER. *La maison et le Nom*. París, 1990. La importància del capital simbòlic que té associat el nom de la casa, més quan aquest coincideix amb el nom del llinatge familiar, es veu clarament reflectida en l'estudi de Santi Ponce sobre la família osonenca dels Serrabou: «La família Serrabou, un exemple de reproducció social a Osona». Dins *Família i canvi social a la Catalunya contemporània*. Vic, 1994, p. 125-142. D'altra banda, la funció d'institució —propiciatòria— del comportament dels membres d'una casa en un o altre sentit que fa el capital simbòlic inherent al nom d'aquesta casa (en positiu, o com a estigma) s'ha abordat en Joaquim CAPDEVILA. «L'home i la dona al món tradicional. La seva presència a la vida quotidiana». Barcelona, 1993, p. 4, 64-65. Tesi de llicenciatura.

hisendats tant en la propietat que es menen com en la cedida en un sentit de major control i d'inversions en modernització tècnica.¹⁷

1.2.6. Nous espectacles i nova maquinària. Una altra forma de capital simbòlic que d'aquesta època ençà ha estat de primer ordre és la compra de les últimes màquines (agrícoles, com segadores, batedores o tractors, o d'altres tipus, com «autos», ràdios o manubris) o, la participació, o el patrocini en relació amb exhibicions de maquinària. El foment d'uns determinats tipus de festa i d'uns determinats tipus d'espectacle, així com la participació activa en aquestes manifestacions (festes locals amb vocació comercial, fires, festes escolars, festes de l'arbre...; funcions religioses amb caràcter espectacular, teatre moral, cinema, futbol o balls de saló), configuren uns altres elements nous i moderns, de distinció.

1.2.7. Disposició a afermar la propietat. Hi ha, finalment, tota una altra disposició que van adquirint els propietaris de manera progressiva, que afecta ostensiblement la percepció que se'n té localment. Ens referim a la vinculació més o menys activa a tota una constel·lació de formacions patronals, polítiques, repressives, i d'esbarjo partidistes, que pugnen per promoure la propietat i, més encara, per protegir-la.

1.3. Un lent desequilibri entre les velles i les noves maneres de distingir-se

El fet és, però, que no hi ha un equilibri entre les velles disposicions de capitalització simbòlica i les modernes, sinó que, al contrari, les segones, encara que molt a poc a poc, van menjant temps i espai a les primeres, a causa, possiblement, que en el context de modernització global que es viu resulten més «reals» i més evidents. De manera immediata, just pel caràcter modern de les noves disposicions, que així que s'avança en aquest període, van estigmatitzant i fossilitzant les disposicions de factura antic règim.¹⁸ D'altra banda, les disposicions modernes de simbolització

17. Aspectes tractats a Ramon GARRABOU. «La crisi finisecular i la recomposició del món rural a Catalunya». *Recerques* n. 26, p. 118-132. O també Ramon GARRABOU. [et al.]. «L'IACSI i la recomposició del món rural català». *Revista de l'IACSI. 140 aniversari*, p. 29-36.

18. Es veu per cas l'estigmatització en què incorren pràctiques que antany havien estat capitalitzadores a nivell simbòlic en el refús, a un sol cos, que fa el jovent a les acaballes de segle a dur estendards a les processons quan anys enrere s'hi barallava. O també en algunes actituds de desconsideració a principis del s. XX cap al ritual de la caritat que practiquen algunes cases propietàries per part de gent d'altra banda del tot incrida en l'ordre social. Vegeu així Empar GUILLEN. *El manuscrit de Pere Segarra*. Lleida, 1986, p. 98, 102. El desgast dels vells símbols i el seu reemplaçament per nous

també permeten satisfer un aspecte fonamentalíssim de l'ordenació de les societats poc diferenciades com és aquesta que acompanya la transformació capitalista de l'agricultura: també generen, com les velles disposicions, un gruix important d'activitat social que es continua servint de ritus i d'actuacions que dibuixen una estampa en la qual es veu clarament la jerarquia local. Sense oblidar, tampoc, que entre les millores que aporta la modernitat en la capitalització simbòlica dels hisendats, hi ha l'estat liberal que funda universalment unes disposicions de respecte a la propietat i al propietari que generen els seus mecanismes de reproducció social (l'escola, les noves festes cíviques, i els diaris «burgesos»).

El que caldria subratllar, però, és que les disposicions modernes de distingir-se inscrites en els propietaris remarquen, com les d'antic règim, la seva dominació simbòlica en el marc de la comunitat local, i les disposicions noves, com les velles, ho fan a través, sobretot, de la imatge-símbol que els institueix públicament. Segons Louis Marin, aquesta dominació social en base a l'atractiu, o, fins i tot, a l'acclapament, de la imatge pública és un corollari del cantonament de la violència en la vida quotidiana (que en el nostre àmbit es tradueix en càstigs emblemàtics de caràcter públic als qui furten, repressions violentes d'enramades, parlaments, esquellots o rondes que fa el jovent, o de blasfèmies o «riotades» que es diuen en espais públics, per part del somatent, de guàrdies locals, o dels mateixos alcaldes —propietaris...) i del monopoli que d'aquesta se'n reserven les oligarquies en societats poc diferenciades. Al seu torn, en aquest tipus de societats, aquesta violència simbòlica que s'evidencia ara i adés, i la física, troben el seu complement en un altre control social, el patronatge, que assegura uns mínims de subsistència als segments subalterns de la comunitat en cas d'emergències individuals i col·lectives. La violència simbòlica que fa evident la violència nua i el seu monopoli en les elits locals, i el padrinatge social, aquests tres controls, conformen, al nostre entendre, un trípede bàsic en l'ordenació de les societats de transició a una economia capitalista de consum.¹⁹ Una ordenació que pretén afermar la propietat i uns nous models en les relacions de producció; que malda per un ordre social rígid, burgès i de base eminentment religiosa —hicrocràtica—,²⁰ que cerca liquidar les últimes manifestacions disruptives de la cultura camperola, i evitar, al màxim, les mutacions pràctiques d'aquest radicalisme materialista de la cultura camperola en l'en-

---

que fan les elits per així continuar exercint el poder és estudiat a Harri PROSS. *La violencia de los símbolos sociales*, p. 79.

19. Vegeu Amartya SEN. «Codes moraux et réussite économique». *Actes de la recherche en sciences sociales*, n. 96-97 [Paris 1993], p. 58-65. I també ERVING GOFFMAN. *La presentación de la persona en la vida cotidiana*. Buenos Aires, 1971, p. 261-262.

20. Max WEBER. *Economía y Sociedad*. Mèxic, 1979, p. 909-910.

llucnament que provoquen determinats jocs i espectacles nous i els nous corrents polítics que, com hem dit, es presenten als ulls de la gent del camp, en bona mesura, com a noves utopies materials; i una ordenació que pretén endegar una sèrie d'obres de modernització, a nivell d'infraestructures bàsiques com la duta d'aigües o l'electrificació, i a nivell d'higiene col·lectiva i d'escolarització.

2. L'economia de béns simbòlics en l'acció de Pere i de Josep Segarra

2.0. Emmarcament biogràfic i econòmic de Pere i Josep Segarra

Pere Segarra és el propietari d'una casa hisendada d'Ivars d'Urgell, Cal Segarreta, que es funda el 1650 a partir d'un cabaler, Jaume Segarra, de Cal Segarra, una altra casa notable de la vila. Els antecessors immediats de Pere Segarra són per aquest ordre Anton Segarra, Josep Segarra, Marià Segarra, Pere Segarra i Andreu Segarra. El pare de Pere Segarra es casa amb Antònia Segarra de Cal Rubió, matrimoni del qual neixen quatre fills; per aquest ordre, Concepció, el 1855, casada amb un col·lector del Cal Segarra; Teresa, el 1857, monja; Pere (1858 - 1941), el futur propietari; i Maria, casada amb un propietari de Mollerussa. Pere Segarra, en morir-se aviat el pare, passa la infantesa amb el seu oncle de Cal Rubió, el Dr. Segarra, vicari general de Solsona, al palau episcopal d'aquesta ciutat. El 1885 es casa amb Paulina Gassol, d'una casa hisendada d'Anglesola (amb un dot de vint-mil pessetes). Tenen quatre fills que sobreviuen, Josep, nascut el 1891, l'hereu i perit agrícola; Ernest, el 1892, apotecari; Xavier, el 1894, solter a casa; i Ramon, el 1897, també farmacèutic.

En temps d'Andreu Segarra i Comes, Pere Segarra i Niubó (1721 - 1792) i bona part de Marià Segarra i Comes (1753 - 1827) els Segarra experimenten un fort creixement econòmic lligat a la seva activitat com a propietaris rústics (el 1745 la seva propietat es valorada en 6.047 tt, i vint anys més tard el seu patrimoni rústic es troba repartit entre els termes d'Ivars, Castellnou de Seana, Barbens, el Tarròs i Albesa) arrendadors cerealistes, de drets senyorials (el 1814, per cas, Marià Segarra arrenda els drets de la primícia i del delme d'Ivars al Cabildo de la Seu d'Urgell, poc abans que li compri part de l'estany d'Ivars), censalistes (una activitat creditora que practiquen profusament, especialment l'esmentat Pere Segarra i Niubó, que crea molts censals en pobles vorers com Barbens, Montsuà, Castellnou de Seana, i el Tarròs, o en localitats prou llunyanes com Montgai), prestamistes (de grans i de diners, en petites quantitats a molts pagesos dels rodals, i en quantitats apreciables sobretot a familiars —com fa Andreu Segarra i Comes al seu gendre Josep Companys, del Tarròs, a la seva germana Teresa de Cal Viladot del mateix poble, o al seu

cosí Andreu Comes, de Cubells—, tambe a altres notables del veïnat, com a l'ivar-senc Francesc Gallart per part del dit Andreu Segarra, o així mateix a ajuntaments de l'entorn com al de Castellnou i al de Vilanova d'Urgell), ramblers (Pere Segarra, el 1779, compra cent eugues als monjos de Montserrat per engrossir el seu ramat transhumant de cavalls) i moliners (de grans i d'oli, amb els corresponents cànons d'ús). Es tracta, doncs, d'una estratègia de creixement, típica del segle XVIII, semblant a la que contemporàniament i paradigmàtica fa reeixir els Cortadellas de Calaf.

Tanmateix, a partir de 1824, deu anys després d'acabada la Guerra del Francès, la hisenda dels Segarra experimentarà una ostensible inflexió a la baixa, a causa de bandositats, que tradicionalment recorren el Pla però que amb les seqüeles de la Guerra es multipliquen i es reforcen. Es generen, així, uns anys d'especial inseguretat i violència en aquestes terres. Per raó que deixen de cobrar molts censals, préstecs, i cartes de venda en gràcia. Per manca de braços, també per unes males anyades. El cas és que a partir dels anys 1824-1825, en temps de Marià Segarra —aquest, el 1824, manlleva a tres creditors diferents i l'any següent diverses vegades a un de sol— els Segarra comencen a endeutar-se —el 1827 deuen dos mil duros— i n'estaran tot un segle: «se llegís a aquelles llibretes, de qué, a Casa, a aquells anys abie de abé molts dinés; gra i dinés ne deixaben a tot arreu, duraria alló asta prinsipis de 1800, pues cartas de que guardo del nét de aquell Mariano, a 1827, i dirigidés als séus parents, manifeste de la gran pobresa a aquell témps de qué, a Casa teníam, i cual pobresa los anys de qué a vingut durant; lo fill del Mariano, Joseph, manlleva a un de Manresa, 700 duros, i altra cantitat al Cabildo de La Seu; la Mare, viuda del fill Josép, 900 duros a Targa, i jó nét del anomenat Josep, també moltes i moltes vegades.» La situació, però, quan es comença a aguditzar és amb el ràpid enviudament d'Antònia Segarra, mare de Pere Segarra, i per raó d'un plet que li interposen els Carnicé, propietaris tradicionalment rivals dels Segarra, a causa d'un terreny de procedència comunal que havia comprat Marià Segarra el 1804, que se salda finalment a l'Audiència de Madrid. Com a conseqüència d'aquesta conjuntura crítica que es debat entre les dècades dels setanta i els vuitanta del segle XIX, el jove Pere Segarra ha d'intensificar el recurs al crèdit —especialment al Banc d'Espanya amb pagarés de tres mesos—, arrenda tota la terra de Castellnou de Seana —cent jornals—, i ven una finca, per 1.750 pessetes, d'aquesta part del patrimoni.

A partir de 1914, com indica Pere Segarra, la crisi secular es comença a reconduir progressivament. Sembla que hi influeix el final de la irrigació del terme d'Ivars —els Segarra hi tenen dos-cents jornals de terra de rec— amb un aprofitament tècnicament rendible de l'aigua. Les millores en tècnica i gestió agrícoles introduïdes per l'hereu Josep Segarra, perit agrícola des de 1912; la gran diversificació en la

producció —la trilogia mediterrània, a més d'ametlles, panís, remolatxa, alfals, etc. La creació del sindicat catòlic agrícola d'Ivars, en el qual participen activament; i hi incidirà també una conjuntura favorable en mercat i preus. I malgrat el revés que poc abans, el 1913, suposa la conculcació de la llei Maura de les velles fórmules de crèdit agrícola —cobraven censals d'Ivars, Barbens, Castellnou i el Tarròs—, l'any 1925 Pere Segarra acaba de liquidar els deutes contrets amb particulars i amb el Banc d'Espanya. Contràriament, sabem que a partir de 1932, Pere i Josep Segarra tenen sengles comptes corrents a la Banca Segarra de Tàrrega, amb unes xifres que oscil·len en el cas del primer al voltant de les nou mil pessetes, i de les quinze mil pessetes en el cas del segon. A més, els Segarra tenen valors en electricitat, entorn a les deu mil pessetes, en alicants, al voltant de les cinc mil, i en crèdit local, unes dues mil. L'any 1933 tenen una propietat de 302 jornals de rec repartits en cinc termes, Ivars, Castellnou de Seana, Seana, Montsuà i Barbens.²¹

2.1. *Els béns simbòlics antic règim*

La disposició, en el context local, a sobresortir en l'expressió religiosa, en l'arquitectura de les cases i en l'agençament dels camps, en la força de treball, en el proïement domèstic, i en la mateixa tinença de terra són, doncs, alguns principis de distinció de factura antic règim que romanen, a l'època que ens ocupa, inscrits encara en la posició dels notables en virtut del seu volum de capitals econòmic i simbòlic.

2.1.1. *L'excel·lència religiosa en la comunitat.* D'aquestes disposicions per distingir-se que estan, doncs, inscrites en la posició dels hisendats, la que té més força sancionadora, la que aporta més capital simbòlic és, com hem dit anteriorment, la relativa al protagonisme en la vida religiosa de la comunitat i, dins d'aquest principi de distinció, les pràctiques que tenen més poder de consagració dels propietaris són

21. En aquest estudi ens basem fonamentalment en l'extens dietari de Pere Segarra: Empar GUILLEN. *El manuscrit de Pere Segarra*. IEI [Lleida 1986]. En relació amb les dades econòmiques, vegeu les pàgines 76-77, 83-84, 87-88, 119, 129-130, 134-135, 145-146, 151-152, 155, 158-159, 161, 163, 166-167, 169, 193, 207, 209, 211, 223, 277. Com a excel·lent il·lustració de l'estratègia de creixement dels Segarra al segle XVIII, vegeu Núria SALES. «Ramblers, traginers i mules (s. XVIII-XIX)». *Recerques* n.13. D'altra banda, l'estat de buit de poder i de violència que sobrevé la Guerra del Francès a les terres de l'Urgell, ha estat estudiat per J.M. Planes i Closa; vegeu «L'Urgell de l'odi i de la mort». *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, 8. [Bellpuig, 1994], p.15-46. Per un altre costat, les males anyades a nivell climatològic i demogràfic que coincideixen amb aquest període, les ha abordades Jaume MATEU. *La pagesia urgellenca abans del Canal*. FSV. [Barcelona, 1982], ps. 94-95, 122-128.

les celebracions locals de caràcter religiós que presideix centralment la casa notable, les quals operen com a autèntics ritus d'institució de la família i, especialment, de l'hereu.

Entre aquests ritus d'institució dels hisendats, en el cas dels Segarra, el que té més força legitimadora és segurament la cessió que fan els hereus de Cal Segarreta de les suposades relíquies de Sant Andreu, patró del poble d'Ivars —les posseeix la casa que les custodia en la seva capella— cada any per aquesta diada a la multitud de pobletans que van a cercar-les en processó a la capella de la casa per fer-ne després la processó votiva pels carrers del poble.²² Aquesta casa, Cal Segarreta, i uns parents seus, Cal Segarra, també posseeixen els vestits de la Mare de Déu de l'ermita de l'Horta, els quals també cedeixen cada any en ocasió de la festa local de la Verge.²³ A més del dia de Sant Andreu, en nou diades més —per Corpus, pel Roser de tot el món, el dia del Roser d'Ivars, el dia de Sant Marc, els tres dies de l'Assumpció, Dijous Sant i per Pasqua Florida —les processons del dia comencen a l'església parroquial i s'encaminen cap a la capella de Cal Segarreta, que espera aquestes processons amb les portes obertes i l'altar il·luminat. Fins a les acaballes del segle, l'acatament del dia de Corpus es feia davant d'aquesta capella, i fins al 1880, a les diades del Roser de Maig i de Sant Andreu, les processons cap a aquesta capella i l'ofici que s'hi feia els completava un ritual arcaic: una majorala del Roser i una criada de Cal Segarreta, respectivament, duïen al cap coca enflocada —pa per beneir— que després es repartia entre els assistents.²⁴ Es tracta en tots els casos, com és notori, de ritus periòdics de consagració de la família Segarreta en el marc local, i segurament, com hem dit abans, aquests ritus són els que procuren a la família el relleu de la festa comunitària, els més efectius dels associats al principi de distinció en la vida religiosa, pel que fa a la institució de la família.

Els Segarreta posseeixen, doncs, una capella, emplaçada entre casa seva i Cal Carnic —uns altres propietaris—, de notables dimensions, amb cor i altar, que té un carner central amb les despulles de Marià Segarra, avi de Pere Segarra. La capella tocant a la casa del notable és, a les societats preindustrials, una obra típica de petits

22. Noticiat per Pere Segarra en el seu extens dietari manuscrit. EMPAR GUILLÉN. *El manuscrit de Pere Segarra...*, p. 90, 102, 137, 232. Es tracta d'una pràctica de distinció comuna a les societats antic règim: així, per exemple, el canonge Francesc Foguet de Sant Martí de Maldà, de la casa més hisendada de la vila, a finals del segle XVIII, adquireix a Roma les relíquies de Santa Victòria i les lliura al poble en un context solemne i multitudinari, que en fa vot local (RAMON LLOBET. *Monografia*. Bellpuig, 1906, p. 50-59. Semblantment, a Castellserà, els hereus de Cal Perentoni cedeixen anualment la talla de la Verge dels Dolors, en ocasió d'aquesta diada religiosa, al poble que hi va en processó (JOAN BELLMUNT, *Fets, costums i Llegendes. L'Urgell*. Vol. I. Lleida 1991, p. 90-92.

23. EMPAR GUILLÉN. *El manuscrit de Pere Segarra...*, p. 75.

24. EMPAR GUILLÉN. *El manuscrit de Pere Segarra...*, p. 98-99, 102, 152, 232, 237.

senyors, pagesos enriquits, i de tractants de grans, d'animals de tir, censalistes i arrendadors, com un acte d'institució del seu *status*, dins d'aquesta disposició a acreditar-se simbòlicament entorn de l'església. La tinença d'oratori o altar en una estança de la casa o en un lateral de l'església,²⁵ són obres similars d'institució de la posició dels propietaris en l'esfera local. Els Segarra, els seus parents homònims, i els Carnicé, tenen sengles oratoris a casa, i altars en laterals de l'església. L'oratori de Cal Segarreta, el presideixen les estàtues de quatre sants amb el mateix nom que avantpassats familiars, que la rebesàvia de Pere Segarra Magdalena, que el besavi Pere Segarra, que l'àvia Ignàsia i que la tia Concepció de Cal Segarra.²⁶

Tornant als ritus d'institució, cal fer esment de les cerimònies de caràcter privat que els Segarra celebren a la capella de casa seva o al seu altar de l'església, com són el *Cantà*, la novena i l'absolta que fan dir cada any per les ànimes dels morts de la casa, o les noccs de membres de la casa que es fan a la capella. El ceremonial per als morts, que es coneix per *Cantà*, a seques, tot i passar en la família Segarra per diverses dates i per diverses fórmules, hi pren la notorietat d'un fast religiós. Primer se celebra per Sant Pere, després per Sant Andreu, coincidint amb la cessió que fa l'hereu dels Segarreta de les relíquies al poble, i, finalment, en vida de Pere i de Josep Segarra, se celebra entre Cap d'Any i Reis. D'antuvi, i fins als anys seixanta del segle XIX, el *Cantà* aplega catorze i quinze capellans que oficien a la capella i, en acabat, dinen tots a Cal Segarreta amb la família i els amics de la casa. A partir d'aquella data, per voluntat d'Antònia Segarra, mare de Pere Segarra, la celebració canvia substantivament: cinc capellans celebren la missa del *Cantà* a la capella i el mateix dia, a cadascun d'ells, a més, se li paga perquè digui sis misses més per als difunts de la casa. El rector del poble, que el dia del *Cantà* dina amb la família i oficia una absolta a la capella, per Quaresma diu una novena per a les ànimes a l'altar que els Segarreta tenen a l'església, completant d'aquesta manera el nombre de quaranta misses anyals per als difunts de la casa que els hereus Segarra tenen l'obligació de fer dir per prescripció testamentària.²⁷

25. Per posar uns quants exemples més de les Terres de Ponent, tenien capelles annexes, o dins a casa: Cal Senyoret (Cunill), Cal Veciana (Barbens), Cal Perentoni (Castellserà), Cal Sanou (Tàrraga), Cal Timoneda Llorenç de Rocafort), Cal Bassols (Castellfollit de R.), Cal Ribalta (Claravalls), La Canosa, Els Arquells i Castellblanc (Agramunt), etc.

26. Empar GUILLEN. *El manuscrit de Pere Segarra...*, p. 80, 96-97, 147, 231-232. Per citar uns casos més de cases hisendades de Ponent que tenen altar setcentista o vuitcentista a casa: Cal Foguet de Sant Martí de Maldà; Cal Capdevila de Maldà, que després el van convertir en «santuari verda-guerià» aprofitant les deixes que hi féu Mossèn Cinto en una visita; Cal Finet d'Arbeca; Cal Ximet dels Aixaders; Cal Puigpelat als Quadrells (Calonge de Segarra); Cal Salanova del mateix municipi; Cal Granatxo de Verdú; Cal Fuster de Sant Martí de Maldà, etc.

27. Empar GUILLEN. *El manuscrit de Pere Segarra...*, p. 72.

El ritual de la caritat constitueix tot un altre ordre de ritus d'institució dels notables i de les seves famílies. Així, l'hereu de Cal Segarreta, fins al 1916, repartia panistres de pa als pobres del poble i passavolants després de l'àpat familiar que seguia l'esmentat *Cantà* de l'absoluta per als morts de la casa. A Cal Segarra, parents com hem dit de Cal Segarreta, fins a la dècada dels vuitanta del segle XIX, celebren el ritual de la caritat el dia de la Puríssima repartint nou caputxes a dones pobres del poble així que s'ha acabat la novena a la Puríssima; que fan dir aquests dies al seu altar de l'església. Al marge d'aquests ritus d'institució lligats a la caritat, els Segarra, com fan normalment les cases propietàries, practiquen la caritat a casa seva de manera habitual a pobres locals i transeünts.²⁸

Encara en relació amb els ritus d'institució de Cal Segarreta que els procura la vida religiosa, cal fer esment del copiosíssim nombre de misses que fa dir algun ancesstre, o del relleu que es dona a les misses d'aniversari d'alguns difunts de la casa. La primera circumstància escau del tot a Pere Jaume Segarra, oncle patern de Pere Segarra, que el 1886 fa dir en testament al seu oncle Ventura Segarra misses per valor de vuit-cents duros, un mandat que, seixanta-vuit anys després, el 9 de juliol de 1934, consumarà completament Pere Segarra. D'altra banda, també cal fer avinent el lluïment que dona Pere Segarra a les cerimònies d'aniversari de la mort de la seva muller —cinc concelebrants—, del seu pare, de la seva mare i del seu fill Lluís.²⁹

28. Empar GUILLEN. *El manuscrit de Pere Segarra...*, p. 95, 102, 232. A les zones del Baix Urgell i de la Segarra Baixa, que són les que ens serveixen per contextualitzar Pere i Josep Segarra en aquest article, diversos elements ens donen a entendre una escassa diferenciació social. Primer de tot, el patronatge actiu que assumeixen destacats propietaris de la zona com Massot i Morera, i Gaya i Tomàs, de Maldà, Francesc Català, de Llorenç de Rocafort, o els Pasqual de Sant Martí de Maldà, els quals en anyades límit acullen en règim de sou-caritat (cabassets de grans —civada, sègol...—, atuells de vi, pa, llet, o carn de porc) jornalers i petits propietaris que han d'ajornalar-se, i els que, especialment en conjuntures alcistes lloguen amb migrants costos jornalers que «fan portal» —que es posen als portals a punta de dia a l'espera que els cridi algun propietari. Aquestes circumstàncies es tradueixen molt emblemàticament en les marjades ciclòpies de la terra dels propietaris sobreesmentats. A més que habitualment, aquests propietaris, com fan els Segarra a Ivars, practiquen la caritat als pobres locals i passavolants, de manera quotidiana a casa, o de manera ritual en cerimònies salvífiques pels difunts de la casa. Els orígens del ritual de la caritat foren, pel cap baix, alt medievals (Josep M. IGLESIAS. «Josep Massot, maldanenc il·lustre». *Segarra*, n. 48. Maldà (28-05-1927), p. 2-3; també Joan BELLMUNT. «Llorenç de Rocafort». Dins *Fets, llegendes i costums. L'Urgell I*. Lleida, 1991, p. 346-355; Pierre BONNASSIE, *La Catalogne du milieu du Xe. a la fin du XI siècle*. Barcelona, 1975, p. 302-304. Una altra dada prou il·lustrativa en aquest aspecte seria que en una acta municipal de l'ajuntament de Maldà del 1899 es qualifiquen vint-i-cinc famílies de pobres de solemnitat —sobre vuit-cents habitants— i s'acorda que, en conseqüència, l'ajuntament es faci càrrec de la seva quota mèdica (Arxiu Municipal de Maldà, acta corresponent al 3/1/1899).

29. Vegeu Empar GUILLEN. *El manuscrit de Pere Segarra...*, p. 125, 142, 173-174, 185, 196, 204, 221, 230.

Dins d'aquest principi de distinció a partir de la primacia en l'expressió religiosa de la comunitat, caldria valorar també els donatius, els regals i les obres de millorament relatives a l'església parroquial i a l'ermita de la Verge de l'horta, que fan de tant en tant les cases propietàries com a actes, fonamentalment, de legitimació de la seva posició;³⁰ com també caldria consignar en aquest sentit l'administració (immediata a la compra que en fan el 1858 com a bé desamortitzat Josep Segarra i quatre propietaris més d'Ivars) de l'ermita que duen a terme rotativament les cases hisendades.³¹

Finalment, els Segarra també són —perquè «toca» a la seva posició de casa principal— la casa que acomboia els dignataris eclesiàstics i civils que visiten Ivars, cosa que ve a ser un altre acte de legitimació de la família Segarra com a primera del lloc.³²

2.1.2. La primacia en l'arquitectura rústica, en la força de treball, en l'economia domèstica i en la mateixa possessió de terra. Els «Segarreta» manifesten encara uns altres principis de distinció social, que formen un ordre a part de la disposició lligada al ritual comunitari de caràcter religiós, i que també compten amb un forta tradició en els notables de les societats preindustrials. Principis lligats a l'arquitectura rústica (a la casa, al seu emplaçament, al seu volum, al treball que té la façana —als daus escairats de pedra que la formen, a l'agençament i ornament del portal i dels finestrals...),³³ a la força de treball (al nombre d'animals de tir —de parells de bous primer, de mules després—, i, de manera molt especial, al nombre de mossos i jornalers en conjuntures alcistes que van acompanyades d'explosions demogràfiques), a l'economia domèstica (al nombre de porcs que engreixa i mata la casa, al nombre de criades, i al nombre i al lluïment de mules de sella i de tartanes.

Cal Segarreta és emplaçada al mig d'Ivars, en un monticle; al seu davant s'obre la plaça de la vila que acull el prolix ritual comunitari que presideixen els Segarra. La façana de la casa és composta de carreus de pedra escairada, que oculten dos pisos, golfes, baixos i cellers. El primer pis l'obren a la plaça quatre balconades i el segon quatre finestrals. La casa, darrere, a més té un pati enorme murat en el qual hi ha l'hort i la casa de l'hortolà. Cal recordar també que annexa a la casa, i tocant a Cal Carnicé, hi ha la capella.³⁴

30. Pot veure's també Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 74-75, 80, 153, 210, 243.

31. Vegeu així mateix Empar GUILLEN. *Els manuscrit...*, p. 74-75, 82, 87, 96, 138, 140, 142, 151, 167, 244-245, 254.

32. Apuntat a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 130, 157.

33. Del capital simbòlic d'una casa, de la seva gent, que connota l'edifici de la casa, la seva tessitura arquitectònica, en parla gràficament a Harri PROSS. *La violencia de los símbolos sociales...*, p. 64-65.

34. Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 74, 106, 147, 214-215, 234, 240.

«La posició de les cases se coneixia avans pels parélls de mules d'qué feyen»,³⁵ afirma Pere Segarra, propietari d'una casa que, fins a l'any 1880, té com a força de tir set o vuit mules (tres someres, quatre o cinc eugues amb els seus pollins, i una mula de sella),³⁶ amb les quals, i amb set mossos (tres de mula, un d'aixada, dos pastors i un que fa mig de majordom)³⁷ es mena tota la terra. Cal que tinguem en compte que encara falten tretze anys per a la primera fase d'irrigació del terme d'Ivars, i que es tracta, doncs, d'una terra eminentment cerealística, amb diversos règims de guaret i grans de diversa qualitat (blat, ordi, civada, sègol, i xeixa) que la fan poc productiva.³⁸ Més endavant, amb la dinamització de la producció lligada als recs i a la modernització de les explotacions, els Segarra comptaran amb sis parcers (mitgers) i es menaran part de la terra amb majordom, mossos i jornalers.³⁹

Abans d'aquest desenvolupament capitalista de l'agricultura, només set cases d'Ivars sobre sis-cents trenta habitants que té el poble engreixen i maten porc, i també són poques les cases que compten amb un colomar per a l'avituallament domèstic. A Cal Segarreta, engreixen tres porcs, crien coloms, a més de conills, gallines i oques.⁴⁰ En aquest món de l'economia domèstica, val a dir, també, que els Segarra disposen de diverses criades, amb la seva cambra, les quals mengen a la cuina com els mossos, que dormen als baixos.⁴¹ En aquest nivell, uns altres motius de distinció d'aquests propietaris foren la tartana i la mula de sella amb les quals fan els viatges fora vila.⁴²

2. 2. Principis moderns de distinció

2.2.1. *Disposició a la propaganda recatolicitzadora.* Així doncs, la disposició a distingir-se en l'exercici religiós, inscrita tradicionalment en la posició dels notables, paticipa, especialment des de la meitat del segle XIX, d'unes pràctiques noves, essencialment modernes, eminentment propagandístiques, que donen cos a un moviment recatolicitzador que s'articula al voltant, fonamentalment, de tres grans devocions —dogmes—: la Concepció, el Sagrat Cor, i la Sagrada Família, que pre-

35. Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 106.

36. Vegeu aquesta notícia a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 122.

37. Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 109.

38. Pot veure's en aquest sentit Jaume MATEU. *La pagesia urgellenca abans del canal*. Barcelona 1982, caps. 6 i 7.

39. Vegeu Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 254.

40. Consulti's aquest aspecte a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 124, 193.

41. Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 103, 108, 126-127, 168.

42. Vegeu en aquest sentit Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 122-123, 249.

tenen (amb clars antecedents en l'Església des de la Guerra Gran) contrarestar el liberalisme i l'anarquisme així com l'enlluernament que causen alguns dels nous espectacles i els nous corrents polítics, en contraposició als valors de la caritat, de la família i de la dona.⁴³ Aquestes pràctiques es valen d'un dens cabal de subproductes culturals de caràcter religiós que genera tota una indústria especialitzada d'impremtes i de tallers artístics. Alhora, aquestes manifestacions de propaganda recatolicitzadora, en efectuar-les pròpiament o dirigir-les els propietaris, esdevenen clars actes de legitimació, especialment als pobles que encara viuen cohesionats al seu entorn i al de l'església.

Així, d'antuvi, podem consignar que el 1862, Anton Segarra, pare de Pere Segarra, comparteix taula al balneari de Ribes de Fresser amb el bisbe de Barcelona Costa i Borràs, circumstància en la qual mor sobtadament el propietari ivarsenc.⁴⁴ També és un acte prou significatiu que l'any 1900, Pere Segarra, així com fan altres hisendats als seus pobles, regala plaques amb l'emblema del Sagrat Cor perquè siguin adherides a les façanes de cases esparses pel poble.⁴⁵ Així mateix, cal destacar que l'any 1906, el mateix Pere Segarra construeix en un local de la seva propietat, l'anomenat «Casino», que fa de cafè-teatre-sala de ball, al primer pis de l'edifici, i més endavant, ubica una escola parroquial, al segon pis;⁴⁶ el Casino és el primer del total de set cafès que té Ivars a la República, i, també el primer dels locals polivalents de sociabilitat que té aquesta població, el qual, amb el temps, acollirà l'oci de la dreta local. Al mateix temps, Pere Segarra arrenda la seva «botiga» de Castellnou de Seana perquè es faci en aquest poble veí un casino de similars característiques al d'Ivars. Pocs anys abans d'aquestes obres, el 1883, Pere Segarra i altres propietaris d'Ivars participen activament en la constitució de la Germandat de la Santa Creu, una mena d'entitat de socors mutu que suposa la modernització —amb les associacions religioses en un altre sentit— de les confraries votives, i que, com més endavant els sindicats agrícoles —també ell i altres propietaris ivarsencs funden el d'Ivars— pretén d'integrar, en certa mesura, la petita pagesia econòmicament i simbòlicament.⁴⁷

Hi ha altres ritus i actuacions d'institució dels hisendats lligats a la seva acció catolicitzadora. Així, per exemple, tots els Segarra s'apleguen anualment el dia de

43. Josep BENET. *L'església catalana de la Il·lustració a la Renaixença*. Barcelona 1984, p. 131-231; i la continuïtat del moviment es pot veure a Josep MASSOT. *Història de l'església catalana al segle XX*. Barcelona, 1975, p. 11-113.

44. Pot llegir-se a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 52, 115.

45. Noticiat així mateix a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 70.

46. Vegeu també Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 122, 128, 132, 137, 151.

47. Anotat a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 251.

Sant Pere a l'ermita ivarsenca de la Verge de l'Horta per celebrar l'onomàstica de l'hereu Pere.⁴⁸ També els Segarra fan ocasionalment aplecs en santuaris emblemàtics com Montserrat i, sobretot Josep Segarra, amfitriona romiatges col·lectius o exercicis espirituals a indrets carismàtics com aquell: Fatima, Lourdes...⁴⁹ També pot fer-se esment, al fil d'aquesta línia catolitzadora, que en una campanya de predicació que es fa a Ivars en què s'escenifica el passatge bíblic de Jesús rentant els peus dels apòstols, fan d'apòstols notables propietaris del poble, com l'oncle Rubió de Pere Segarra, el mateix que l'any 1864 hostatja el conegut predicador Joan Fondvila, que fa les prèdiques del novenari de les ànimes d'aquell any.⁵⁰ Deu anys abans, el 1854, són els seus parents de Cal Segarra els qui acullen el cèlebre predicador Pare Coll, en una missió que fa en aquesta localitat. Per il·lustrar una altra mena d'acció pietosa, podem dir que en una data pròxima, el 1899, Pere Segarra sol·licita del bisbe Casañas de la Seu permís perquè al molí d'oli de la seva propietat aquell any s'hi pugui treballar els dies de festa en vistes de la forta producció que s'espera, així com l'anuència a fi que la capella de casa pugui hostatjar la Santa Butlla i poder-la-hi visitar així família i treballadors.⁵¹

A partir de la segona dècada d'aquest segle, en què la societat ivarsenca es fractura políticament i social —es funda el Centre Republicà d'Ivars amb local propi— els Segarra i altres propietaris com els parents homònims, els «Rubió», els Carnicé, els Blasi, etc. apadrinen especialment les associacions religioses, les Filles de Maria i el Sagrat Cor, i, més endavant la secció local de Joventut Catòlica,⁵² tota vegada que també emblemàtitzaven volenterosament l'administració, donatius, regals i obres relatius a l'ermita de la Verge de l'Horta, la direcció de la Germandat de la Santa Creu —que els és arravatada el 1934—, i també, molt particularment, el socors econòmic al culte a partir de la llei republicana de Congregacions i Confessions religioses.⁵³ Aquesta actuació, malgrat reunir només el consens d'una part de la població, consagraria també, globalment, la seva posició de propietaris.

2.2.2. Disposició a participar en el poder municipal. Una altra disposició moderna que s'inscriu en la posició dels hisendats és la participació directa en la gestió local de l'Estat liberal, o, el que és el mateix, en la gestió municipal, la qual, el nou Estat, especialment durant la Restauració, forneix progressivament d'atribucions.

48. Pot veure's a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 202.

49. Noticiat també a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 144, 151, 159, 199, 202, 210, 228.

50. Vegeu Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 99, 130.

51. També a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 170.

52. Pot veure's en aquest sentit Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 137, 151, 159, 199, 210, 233, 247-248, 251.

53. Explicat a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 147, 175.

L'objecte d'aquesta disposició a governar el municipi és assegurar la transformació capitalista de l'economia en el marc d'una societat encara molt poc diferenciada, que no deixa d'oposar resistències a unes cultures capitalistes del treball i de la propietat, de l'ordre, i de l'equitat. El poder municipal, en aquesta conjuntura, resulta beneficiós a aquesta empresa a diversos nivells. A nivell simbòlic, perquè sanciona als ulls locals la seva posició amb una nova, i poderosa, legitimitat, la de l'Estat modern. A nivell polític, perquè els permet endegar una ordenació rígida de la societat, que cerca especialment la reducció de les manifestacions de radicalisme de la cultura camperola com també de les mutacions pràctiques d'aquell en la fascinació desvetllada per alguns dels nous espectacles i els nous plantejaments polítics. I, finalment, a nivell econòmic, perquè possibilita l'obra d'una sèrie d'iniciatives modernitzadores, infraestructures bàsiques, obres d'higiene col·lectiva i d'escolarització, i, en un altre sentit i últim, perquè permet afermar el propietari i la propietat com a conseqüència, substantivament, dels aspectes anteriors.

Ara, és l'Estat qui, de manera immediata o última, investeix els càrrecs de gestió en l'àmbit municipal, el que fa que la força sancionadora, de consagració, que comporten aquestes investitures no vingui ja de l'Església, com ocorria, per exemple, amb la majoria de ritus, o actes, d'institució antic règim, sinó que vingui de l'Estat que, com fa avinent Bourdieu, a partir d'aleshores esdevé una extraordinària maquinària expendedora de legitimitat-prestigi en forma de nomenaments, títols, acreditacions, classificacions, etc.⁵⁴

Els càrrecs municipals són els propis de l'ajuntament i principalment l'alcalde, el sometent i el caporal, així com el jutge municipal. A més del capital simbòlic que aporta el fet mateix de la investidura, del nomenament, ostentar aquests càrrecs implica altres formes directes de capitalització simbòlica, com són els protocols públics (uns altres ritus d'institució dels nomenats al marge del mateix nomenament, que ja n'és un), determinades actuacions municipals que sancionen amb una intensitat especial els qui les duen a terme, o, certificacions prèvies que avalen l'accés als càrrecs municipals, del tipus de «major contribuent» per a les comissions municipals.

L'encapçalament de les funcions religioses, l'acomboiament de les autoritats en les visites que fan al lloc com en ocasió de les inauguracions d'obres, i la presidència de les noves festes civils com les escolars, les del sometent, de l'arbre, de la vellesa, etc. són tal vegada els principals ritus d'institució dels càrrecs de l'ajuntament, així com, d'altra banda, les desfilades i les demostracions del cos local del sometent funcionen com a ritus de legitimació dels seus membres i, particularment, del caporal.

També, doncs, altres actuacions municipals, al marge dels ritus d'institució de les autoritats, sancionen amb una força especial els càrrecs que les duen a terme, com

54. Ens remetem un altra vegada a Pierre BOURDIEU, «Esprits d'etat...», p. 55-63.

són les obres de millorament pròpries d'aquesta època, la gestió dels nous impostos (del sanitari, l'escolar, o de gravosos com el de «consums» que alimenta bàsicament el pressupost municipal) i, també, de manera molt especial, legitima l'autoritat municipal el caràcter d'interpret —de descodificador de cara al poble, quasi amb una aurèola de mag— de l'Estat, i de la modernitat en general,⁵⁵ de què es revesteix especialment l'alcalde, tota vegada que aquest fa una funció inversa —de descodificador del llenguatge i de la *hexis* populars en general— respecte a les autoritats foranes quan aquestes visiten el poble. Cal notar, així mateix, que el nomenament de les noves comissions municipals (la «mixta d'avaluació de quintos, la d'anivellaments, la del cementiri, etc.) es fa, en bona mesura, en base a una nova categoria, la de «major contribuent», la qual cosa redobla la legitimitat dels comissionats.

2.2.2.1. *El sometent*. Pere Segarra, el 3 de juliol de 1893, a trenta-cinc anys, al mateix temps que és jutge local, és nomenat caporal del sometent d'Ivars, el general Pelai Fontserè li concedeix permisos d'arma llarga i curta,⁵⁶ unes distincions, totes aquestes, que conservarà fins l'any 1934 (té setanta-sis anys), en què li són conculcades per la seva adscripció dretana.⁵⁷ Per l'abril de 1904, Pere Segarra i vint-i-cinc sometentistes més d'Ivars participen a l'aplec que fa el cos a Montserrat, el qual presideixen el bisbe Belloch, Maura, i el rei Alfons XIII.⁵⁸ Aquest mateix rei és qui, el 19 d'agost de 1922, condecorava Pere Segarra amb el mèrit a la constància pels seus vint-i-nou anys com a caporal del sometent d'Ivars.⁵⁹ Anys abans, el 1914, ell i els altres caporals del poble participen en una gran festa del sometent que es fa a Mollerussa en ocasió d'apadrinar-s'hi una bandera del sometent local: desfilen les agrupacions locals del cos de l'àmbit del districte, cadascuna amb el seu estendard que du el cabo respectiu, i tot el fast és presidit pel bisbe Benlloch i el capità general Weyler.⁶⁰ Així mateix, podem consignar també que el febrer de 1933 Josep Segarra, en representació del seu pare, encapçala la delegació ivarsenca del cos de sometent en una concentració que es fa a la capital del districte, Balaguer.⁶¹ Després dels Fets

55. Aquesta mena de dificultats comunicatives que sorgeixen a les àrees rurals amb la creixent influència de l'Estat i de la modernitat, que hi «salven» alguns notables locals fent d'interprets bívocs, les va estudiar modernament el comunicòleg Erving Goffman a les illes angleses Shetland. Vegeu Erving GOFFMAN: «Faulty persons», capítol vintè de la tesi doctoral «Communication conduct in an Island Community». Universitat de Chicago, 1953, p. 259-272.

56. Vegeu Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 110, 143.

57. Segons Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 197-198, 202.

58. Notificat també a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 143.

59. Es pot veure semblantment Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 240-241.

60. «Mollerussa», crònica de *Lo Pla d'Urgell*, 12-05-1914, p. 5-6.

61. Notícia de Pere Segarra a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 143.

d'Octubre de 1934, i de reimplantar-se el sometent amb el nom d'Agrupació de la Cinta Blanca, Josep Segarra reemplaça el veterà Pere com a caporal local del cos, nomenament que també, al seu torn, li serà conculcat en guanyar el front d'esqueres el febrer de 1936.⁶²

2.2.2.2. *El govern municipal.* Fins al temps de la República, a l'alcaldia d'Ivars hi alternen bàsicament els propietaris, els mateixos, pràcticament, que porten l'administració de l'ermita: Segarreta, Rubió, Triginé, San, Blasi, etc. Els Segarra, Pere i Josep, són alcaldes en dues ocasions; Pere, entre els anys 1890 i 1896, i Josep entre l'any 1930 i 1931.⁶³ L'alcaldia és només la primera sanció que l'Estat procura als investits, perquè la legitimitat d'aquesta investidura es va actualitzant a través d'una sèrie de ritus d'institució que es van repetint periòdicament en la vida social del poble: l'encapçalament per les autoritats de processons i romiatges portant el tàlem, com en el pelegrinatge que cada any a l'abril fa el poble d'Ivars a l'ermita de la Mare de Déu de l'Horta, asseure's al banc que l'Ajuntament d'Ivars té a l'altar major, l'acomboiament de les autoritats —del bisbe de la Seu, del tinent del sometent de Balaguer, dels diputats d'aquest districte...— que visiten el poble amb motiu de les conteses electorals o de la inauguració de les obres típiques de millorament d'aquesta època, la representació de l'Ajuntament en fastos oficials com fa Josep Segarra en ocasió de la visita d'Alfons XIII a Bellpuig i Tàrraga el 1930,⁶⁴ o la presidència de les noves festes «burgeses», com són les demostracions escolars de disciplinament del cos i retòriques, les festes de l'arbre, les festes del Bon Mot, les festes del sometent, o la Festa del la Velleja, que a Ivars se celebra el 1928 a la plaça de Cal Segarreta, presidida per una comitiva d'autoritats emplaçada en un empostissat hereditat a la façana de Cal Segarreta i en la qual pren la paraula l'hereu Josep Segarra.⁶⁵

També, com dèiem abans, les obres de modernització local pròpies d'aquesta època, com l'agençament de passos i carrers (que fa a Ivars Pere Segarra en el seu mandat municipal), l'electrificació, l'obra de carreteres locals, la duta d'aigües i la construcció del dipòsit d'aigua municipal i el cementiri nou (obres en les quals col·labora decisivament de fora estant de l'ajuntament, com a comissionat, Pere Segarra) o el clavegueram (que arranja Josep Segarra quan és alcalde) són mostres d'un tipus d'actuació municipal que acredita amb força l'autoritat municipal.⁶⁶

62. Vegeu així mateix EMPAR GUILLÉN. *El manuscrit...*, p. 222.

63. Vegeu Arxiu Municipal d'Ivars (AMI), carpetes d'actes municipals n. 3 i 7.

64. Aspecte notat a EMPAR GUILLÉN. *El manuscrit...*, p. 80.

65. Així en dona notícia a EMPAR GUILLÉN. *El manuscrit...*, p. 81-82.

66. Vegeu nogensmenys el manuscrit d'aquest propietari ivarsenc EMPAR GUILLÉN. *El manuscrit...*, p. 78, 88, 110, 168, 207, 246.

Com també, doncs, ho fa en un altre sentit la facultat d'interpret polític del nou Estat, i del món modern en general, que assumeixen els càrrecs municipals, i sobretot l'alcalde, més quan es tracta, com en el cas de Josep Segarra, de propietaris amb estudis o avesats a viatjar.

2.2.3. *Els mecanismes de reproducció social de l'Estat liberal.* L'Estat liberal, a més de sancionar la posició dels propietaris oferint-los uns càrrecs municipals que compten amb totes les garanties de legitimitat del nou Estat, comporta unes formes indirectes de sanció d'aquesta posició, a partir dels seus mecanismes de reproducció social: principalment, l'escola, les noves festes cíviques dites altrament «burgeses» o «jacobines», els espectacles de masses centrats en els ídols del consum, i els anomenats diaris «burgesos», uns mitjans que legitimen la posició dels propietaris no ja a través de la seva institució pública i solemne com es fa, sobretot, a les societats antic règim i a les societats encara poc diferenciades que transiten cap a un capitalisme de consum, sinó a través de la inculcació social més o menys encoberta d'unes disposicions comportamentals, com és propi de les societats modernes de consum. Aquestes disposicions són, bàsicament, de respecte a la propietat, a l'estat-nació espanyol, que reïx contemporàniament amb febleses, i, d'altra banda, el civisme, unes disposicions que, al seu torn, cerquen plegades afavorir la producció i el consum.

L'enaltiment de la propietat i del nou estat-nació espanyol es fa bàsicament a través de l'escola i d'unes festes de nova planta com són les festes escolars —amb concursos i batallons al·lusius a fets històrics emblemàtics—, les festes del someent, les Festes de la Velleja, o les festes del Bon Mot. Tant si és el mestre de l'escola —que sovint és ensems secretari municipal— qui esbomba aquests valors, com quan es fa a través d'aquestes festes, la seva difusió recolza particularment en un nou llenguatge legítim, en un nou aparell semiològic, i en total una refabricació de la història amb la corresponent mitologia que deriva de l'alternació històrica —els fets del Bruc i de la Guerra del Francès en general...

El civisme, per un altre costat, cerca fonamentalment una disciplinació del cos, una disciplinació moral del cos amb caràcter global, que abasti des de l'*hexis* corporal (els gestos que cal fer i els que no, la postura que cal guardar segons les situacions, i altres signes com la manera de parlar, la prosòdia, etc.) fins als costums socials, de l'ordre d'un vocabulari expurgat de blasfèmies o l'embelliment de l'entorn i de la mateixa gent.⁶⁷ Aquesta disciplinació del cos la procuren l'escola (espe-

67. Aquesta promoció del poliment en l'arranjament de les cases, en el vestir, i en els costums en general, a efectes de fomentar el lloc, i més concretament de fomentar-hi la propietat, el comerç, i la producció, ha estat estudiada pel que fa a la ciutat de Lleida, per Belen SOLÉ. *Festa i ideologies a Lleida*. Barcelona, 1991, p. 113-125.

cialment la religiosa) i la seva activitat festiva, pròdiga en gimnàstica i en desfilades de batallons escolars, les noves associacions religioses vinculades al moviment neocatòlic com les Filles de Maria, la dona —que és la principal transmissora de les línies bàsiques de conducta que es donen per descomptat en la vida quotidiana—, que és fortament sociabilitzada en aquests medis confessionals, el futbol —que no és cap paradoxa que en molts casos el promoguin els capellans—, les festes del Bon Mot —perquè s'evitin les blasfèmies del llenguatge—, algunes actuacions repressives de les autoritats municipals en aquesta voluntat que no es diguin paraules «malsonants», festes com les de l'arbre i, finalment, són importants en la inculcació social de les disposicions «civilitzadores» els espectacles de masses que giren al voltant dels nous ídols del consum (especialment del maquinisme) o festes locals o fires que pretenen promoure el consum.

Podem recordar aquí que Pere Segarra cedeix un pis del local del Casino perquè s'hi emplaci l'escola parroquial. Que Pere Segarra, sobretot, i també el seu fill Josep, participen profusament en l'activitat festiva del sometent, a nivell local, de districte, i català. I que, com hem anotat també, Cal Segarreta i especialment Josep Segarra patrocinen la Festa de la Velleja que es fa a Ivars el maig de 1928 davant d'aquesta casa i en la qual fa un discurs l'hereu Josep Segarra.

2.2.4. *Les noves màquines.* D'ençà que al segle XIX sorgeix la febre maquinista, la fascinació per les màquines, en virtut de la feina que alliberen i d'una certa auto-complaença d'«espècie»,⁶⁸ l'adquisició de les màquines que van sortint, del seu maneig, o dels seus productes, esdevé un destacat i moderníssim principi de distinció inscrit en la posició dels propietaris. És així que, l'any 1893, Pere Segarra és el primer d'Ivars a tenir bicicleta i hi deixa pujar els uns i els altres i, a la dècada dels trenta d'aquest segle, els seus fills, Josep i Ramon, són els primers que es passen amb «auto» pel poble i hi fan llargs recorreguts. Així mateix, els Segarra són els primers d'Ivars a adquirir un cinematògraf i un gramòfon, per animar el seu local cultural del Casino.⁶⁹ També, en un altre ordre de coses, els Segarreta i tres propietaris més s'avancen a la resta del poble en la compra d'una batedora de grans amb el seu transformador. Com també, en l'ordre econòmic, Pere Segarra participa directament en les cinc fases d'irrigació del terme d'Ivars, és síndic del canal a Ivars, és suplent del Sindicat General del canal i, d'altra banda, el seu fill Josep participa activament en el foment del pantà d'Oliana. També podem fer avinent que els Segarra són dels primers ivarsencs a fer-se pòlisses d'assegurança de béns immobles,

68. Pot veure's Joaquim SEMPÈRE, *L'explosió de les necessitats*. Barcelona, 1992, p. 76-77.

69. Aspectes notificats per Pere Segarra al seu manuscrit, Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 61, 102-103, 125, 216, 247.

a obrir comptes bancaris, i a invertir en valors.⁷⁰ També podem destacar en aquest context que dels quatre fills de Pere Segarra, tres cursen estudis universitaris; el gran, Josep, que dirigeix la hisenda, és perit agrícola, i dos, Ramon i Lluís, fugint de la disposició antic règim en els notables que els cabalers cursin estudis eclesiàstics, estudien farmàcia, la qual comença a ser una professió lucrativa. En aquest apartat, per acabar, voldríem incidir en el fet que els Segarra són els primers, i durant molt temps els únics del poble, a rebre el diari.⁷¹

2.2.5. Disposició a defensar la propietat. Una altra disposició cada vegada més inscrita en la posició dels propietaris així que s'avança en aquesta etapa és la seva vinculació a una sèrie d'organitzacions de diversa índole, patronals, polítiques, repressives, culturals i religioses que, amb tot, tenen com a objectius últims la promoció de la propietat, i sovint, més encara, la seva defensa. Ja hem parlat de l'estreta vinculació de Pere Segarra —i dilatadíssima en el seu cas— i Josep Segarra amb el sometent i de les seves conculcacions dels nomenaments en els punts àlgids de la República. Així mateix, Josep Segarra, hereu i perit agrícola, és membre destacat de l'IACSI provincial, tota vegada que hi participa activament —manifestacions, concentracions...— en l'oposició que porta a terme aquesta organització contra la Llei de Contractes de Conreu, i a favor de la Casa Canal en la seva pugna perquè el novè es pagui en líquid.⁷² Josep Segarra és també l'últim alcalde que té a Ivars el règim primoriverista i és, segurament, el principal ivarsenc durant la dictadura i un dels principals activistes de la dreta local durant la República.⁷³ No podem oblidar tampoc que dels dos locals polivalents de sociabilitat que té la dreta ivarsenca, un, com hem dit, és propietat i amfitrionat per Pere Segarra, el Casino, i l'altre, l'anomenat Centre Cultural és ubicat a Cal Rubió, la casa de la mare de Pere Segarra. Ni tampoc, així mateix, el que hem dit a propòsit que els Segarra emparen activament les associacions religioses Filles de Maria i Sagrat Cor, i que durant la República participen en les activitats propagandístiques de la Joventut Catòlica ivarsenca.

70. També a Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 110, 142, 148, 166-167, 191, 238, 240, 242-243, 250.

71. Vegeu així mateix Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 105, 248.

72. Referit en aquest prolixíssim manuscrit Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 176, 180, 185, 215-216.

73. Vegeu finalment Empar GUILLEN. *El manuscrit...*, p. 196, 179, 251.